

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

*з організації та проведення
науково-дослідницької практики
(підготовка кваліфікаційної роботи)*

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Кафедра педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
з організації та проведення
науково-дослідницької практики
(підготовка кваліфікаційної роботи)**

здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 013 Початкова освіта

Укладачі:

О. С. Філоненко, Н. В. Білоусова,
А. А. Бобро, Т. В. Гордієнко

Ніжин – 2025

УДК 378.147.091.33-027.22:373.3](049.32)

М54

Рекомендовано Вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 7 від 30.01.2025 р.

Рецензенти:

Криловець М. Г. – доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Желіба О. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач Центру акредитації та ліцензування освітньої діяльності, моніторингу якості освіти Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

М54 Методичні рекомендації з організації та проведення науково-дослідницької практики (підготовка кваліфікаційної роботи) здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта / Уклад.: О. С. Філоненко, Н. В. Білоусова, А. А. Бобро, Т. В. Гордієнко. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2025. – 75 с.

Призначено для студентів педагогічних спеціальностей, які готуються до виконання кваліфікаційної роботи в рамках науково-дослідницької практики. У виданні представлено основи організації та проведення наукових досліджень, специфіку дослідницької діяльності у сфері початкової освіти, а також рекомендації щодо проведення науково-пошукової роботи.

Видання стане корисним інструментом для майбутніх педагогів у процесі опанування дослідницьких умінь та сприятиме розвитку їхньої творчої та аналітичної діяльності.

Автори сподіваються, що рекомендації сприятимуть професійному зростанню студентів, допоможе їм розкрити свій потенціал як дослідників і педагогів та стане першим кроком до плідної науково-практичної діяльності.

УДК 378.147.091.33-027.22:373.3](049.32)

© О. С. Філоненко, Н. В. Білоусова,
А. А. Бобро, Т. В. Гордієнко, 2025
© НДУ ім. М. Гоголя, 2025

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Опис практики.....	6
Цілі та завдання практики	6
Вимоги до баз практики	9
Організація і керівництво практикою	10
Зміст діяльності студента-практиканта.....	12
Звітна документація науково-дослідницької практики (підготовка кваліфікаційної роботи)	16
Підведення підсумків практики.....	17
Звітна документація та розподіл балів з науково-дослідницької практики (підготовка кваліфікаційної роботи)	18
Критерії оцінювання науково-дослідницької практики (підготовка кваліфікаційної роботи)	19
Список рекомендованих джерел.....	31
Додатки	35

ПЕРЕДМОВА

Важливою частиною практичної підготовки магістрів початкової освіти є *науково-дослідницька практика (підготовка кваліфікаційної роботи)*, яка охоплює увесь період навчання здобувача освіти та має на меті узагальнення і вдосконалення знань, практичних умінь, навичок, оволодіння професійним досвідом, готовністю майбутнього фахівця до самостійної науково-дослідницької діяльності.

Практична підготовка забезпечує встановлення безпосереднього зв'язку між теорією та практикою, оскільки в умовах реальної професійної діяльності відбувається інтеграція теоретичних знань і практичних умінь студентів, що зумовлює оволодіння ними складниками професійної компетентності. Науково-дослідницька практика (підготовка кваліфікаційної роботи) є обов'язковим компонентом фахової підготовки майбутніх учителів спеціальності 013 Початкова освіта другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка. Ступінь вищої освіти магістра відображає освітній рівень випускника, його готовність до інноваційно-педагогічної та науково-дослідної діяльності.

Науково-дослідницька практика (підготовка кваліфікаційної роботи) магістра передбачає розв'язання задачі дослідницького та інноваційного характеру у сфері початкової освіти. Вона має підтвердити здатність виконавця самостійно проводити дослідницьку діяльність, науковий пошук, використовуючи теоретичні знання і практичні вміння, знаходити та формулювати актуальні педагогічні проблеми, володіти методами, прийомами їх розв'язання, аналізувати та узагальнювати науково-дослідницьку інформацію.

Науково-дослідницька практика (підготовка кваліфікаційної роботи) – це робота студентів, що виконується на основі добору науково-

теоретичного матеріалу, його аналітичного опрацювання і логічно обґрунтованого викладу в кваліфікаційній роботі. Вона полягає в систематизації, розширенні і закріпленні теоретичних знань у галузі наукових досліджень актуальних проблем початкової освіти, формування умінь здійснення пошукової та дослідницької діяльності, забезпечення умов для завершення роботи над магістерським дослідженням.

Науково-дослідницька практика (підготовка кваліфікаційної роботи) є результатом всебічного вивчення здобувачем ступеня магістра конкретної дослідницької задачі з метою знаходження ефективних шляхів та засобів її розв'язання. Здобувач освіти має не лише володіти знаннями основних наукових положень досліджуваної проблеми, але й уявленнями про методологію та організацію дослідницької роботи на всіх її етапах.

ОПИС ПРАКТИКИ

ОПП: Початкова освіта

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 013 Початкова освіта

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Час проведення: 2, 3 семестри

Обсяг: 9 кредитів ЄКТС (270 годин)

Форма контролю: залік

Бази практики: кафедра педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Науково-дослідницька практика (підготовка кваліфікаційної роботи) є обов'язковим компонентом освітньої програми підготовки магістрів за спеціальністю 013 Початкова освіта в НДУ імені Миколи Гоголя.

Метою науково-дослідницької практики є набуття магістрантами досвіду самостійної науково-дослідницької роботи та опрацювання методики її проведення, поглиблення теоретичних знань у своїй галузі, добір фактичного матеріалу для написання наукових публікацій, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел, формування вмінь презентувати результати наукового дослідження. Магістри опановують методи й прийоми наукових досліджень, планують та виконують наукові експерименти, аналізують отримані дані, оформлюють та здійснюють захист проведених наукових досліджень.

Завданнями науково-дослідницької практики є через виконання етапів практики закріплення компетентностей освітньої програми.

Проходження науково-дослідницької практики сприяє формуванню:

☑ *Інтегральної компетентності:* здатність розв'язувати дослідницькі та/або інноваційні задачі у сфері початкової освіти.

☑ *Загальних компетентностей:*

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Здатність працювати автономно.

ЗК5. Здатність усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку

☑ *Спеціальних компетентностей:*

СК1. Здатність реалізовувати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування системи освіти в професійній діяльності, усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

СК2. Здатність використовувати різні стратегії комунікації державною та іноземною мовами в професійній та науковій діяльності у сфері початкової освіти.

СК3. Здатність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології та цифрові сервіси в організації освітнього та наукового процесів у сфері початкової освіти.

СК4. Здатність створювати та застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей, визначених у Державному стандарті початкової освіти, в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях.

СК5. Здатність до педагогічного партнерства в професійній та науковій діяльності, саморозвитку та навчання впродовж життя.

СК6. Здатність управляти освітнім процесом у сфері початкової освіти, що потребує нових стратегічних підходів, з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

СК7. Здатність інтегрувати знання й розв'язувати складні задачі, провадити дослідження та/або інноваційну діяльність з метою розвитку нових знань та процедур у сфері початкової освіти.

СК8. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності, визначати індивідуальні професійні потреби та перспективи, оцінювати результати діяльності команд та колективів.

СК9. Здатність до співпраці зі здобувачами початкової освіти для вироблення ідей, пов'язаних з освітнім проектом, розробкою та реалізацією освітнього проекту.

Програмних результатів навчання:

ПРН1. Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності, уміння/навички розв'язання проблем початкової освіти, необхідні для проведення досліджень та/або провадження Інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур.

ПРН2. Вільно обговорювати результати професійної діяльності, досліджень та інноваційних проектів у сфері початкової освіти державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПРН6. Об'єктивно оцінювати результати діяльності учнів та колективів у сфері початкової освіти, проводити педагогічну експертизу, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності.

ВИМОГИ ДО БАЗ ПРАКТИКИ

3.1. Практику студентів Університету проводять на базах практики, які забезпечують виконання програми для відповідних ступенів.

3.2. Базою практики може бути кафедра педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

3.3. Основні вимоги до баз практики:

- ✍ здатність здійснювати кваліфіковане керівництво практикою студентів;
- ✍ здатність надавати студентам право користуватися бібліотекою, документацією, необхідною для виконання програми практики;
- ✍ здатність інформаційного забезпечення практикантів новітніми технологіями, які використовуються в галузі.

3.4. Визначення баз практики здійснює керівництво університету на основі прямих договорів із підприємствами, організаціями, установами незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності.

3.5. В особливих випадках студенти можуть самостійно за погодженням з керівництвом університету обирати для себе базу практики і пропонувати її для використання з обов'язковим обґрунтуванням такого рішення (за умови забезпечення цією базою виконання програми практики та укладання договору).

ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

4.1. За організацію та проведення практики відповідає ректор університету.

4.2. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснюють деканат факультету психології та соціальної роботи та відділ практики. Оперативні питання, пов'язані з організацією і контролем практики в університеті, вирішує завідувач навчальної, виробничої практики, на факультеті – керівник практики за спеціальністю, завідувач кафедри.

Безпосереднє навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечують викладачі кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Для безпосереднього керівництва практикою кожного здобувача вищої освіти кафедра призначає наукового керівника з-поміж викладачів із науковим ступенем доктора/кандидата наук або викладачів, які мають високу наукову активність. Робота безпосереднього наукового керівника входить до навантаження, обсяг якого визначається згідно з чинними нормативами.

☑ Основними обов'язками керівника науково-дослідницької практики є:

- ☒ проведення всіх організаційних заходів перед початком практики, зокрема надання здобувачам вищої освіти програми практики та настанов щодо порядку проходження практики, забезпечення практикантів необхідною документацією;
- ☒ інформування здобувачів про порядок звітності та критерії оцінювання практики;
- ☒ забезпечення належного рівня її проведення згідно з програмою;

✍ участь у підбиванні підсумків практики та оцінюванні її результатів, оформлення підсумкових листків практики відповідно до вимог програми та передача їх до відділу практики;

✍ подача до відділу практики до завершення відповідного семестру затвердженого Вченою радою факультету/інституту звіту про проведення практик.

☑ **4.3. Студенти-практиканти зобов'язані:**

Під час проходження практики здобувач вищої освіти зобов'язаний:

✍ суворо дотримуватися правил внутрішнього розпорядку бази практики;

✍ сумлінно виконувати завдання практики, передбачені програмою, виявляти високу відповідальність, старанність, творчу ініціативу, наполегливість, організованість, дисциплінованість, такт і гуманність;

✍ систематично вносити записи до щоденника з практики та своєчасно подавати на перевірку необхідну документацію.

Студенти-практиканти мають право з усіх питань, що виникають у ході практики, звертатися до керівників практики університету, адміністрації бази практики, вносити пропозиції щодо вдосконалення організації практики, брати участь в роботі конференцій, нарад, користуватись бібліотеками.

ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА

Зміст науково-дослідницької практики (підготовка кваліфікаційної роботи) визначається загальною концепцією магістерської підготовки за спеціальністю 013 Початкова освіта. Він включає в себе освітньо-виховну, освітньо-пізнавальну, практичну та дослідницьку діяльність студентів-магістрантів і передбачає системне бачення наукової проблеми.

Під час науково-дослідницької практики студенти набувають практичних навичок наукової діяльності, знайомляться з основними формами і методами проведення науково-дослідницької роботи педагогічного спрямування на базі практики. Під час науково-дослідницької практики студенти глибоко вивчають певні наукові проблеми, вчаться аналізувати літературу, критично оцінювати її, полемізувати з авторами, висловлювати власні думки, аргументувати їх, робити правильні наукові теоретичні та практичні висновки. Проведення науково-дослідницької практики на базі кафедри педагогіки, початкової освіти та освітнього менеджменту в університеті включає кілька етапів.

Програма науково-дослідницької практики відповідає напрямку наукового дослідження магістранта і складається з таких етапів діяльності:

Етап 1. Вибір теми та формулювання концепції дослідження:

- ознайомлення з актуальними темами дослідження у галузі;
- обговорення потенційних тем з науковим керівником;
- вибір теми, яка відповідає інтересам та можливостям здобувача та схвалення її кафедрою педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту, затвердження Вченою радою факультету педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв;
- чітке формулювання об'єкту, предмету, мети та завдань дослідження;
- складання робочого варіанту плану кваліфікаційної роботи;

формування спільно з науковим керівником завдання та календарного плану науково-дослідницької практики (підготовки кваліфікаційної роботи).

☑ **Етап 2. Огляд літератури:**

пошук та збір наукової літератури та інших джерел з обраної теми;
опрацювання наукових баз даних, електронних бібліотек та інших джерел інформації;

аналіз та критичне оцінювання зібраної інформації (основні підходи до вирішення досліджуваної проблеми, ознайомлення з аргументацією висновків та узагальнень учених, з тим, щоб на основі аналізу, систематизації та осмислення отриманого матеріалу дати оцінку сучасному стану розробленості теми дослідження);

формування списку бібліографічних джерел із теми наукового дослідження.

☑ **Етап 3. Дослідження:**

розробка концепції дослідження (актуальність теми, об'єкт і предмет дослідження, мета і завдання дослідження, методи дослідження, висунення гіпотези);

вибір методів дослідження, які відповідають меті та завданням дослідження;

аналіз та обґрунтування основних понять і теоретичних основ дослідження;

складання програми констатувального етапу експерименту;

проведення діагностичних зрізів за результатами констатувального етапу експерименту магістерського дослідження відповідно до завдань дослідної роботи;

організація та проведення формувального етапу дослідження.

Етап 4. Аналіз та інтерпретація результатів:

організація та проведення контрольного етапу дослідження;
застосування методів статистичного та якісного аналізу даних;
інтерпретація отриманих результатів у контексті дослідницьких завдань та мети;
формулювання висновків дослідження.

Етап 5. Написання чернетки наукової статті/тез:

ознайомлення з вимогами до оформлення наукових статей/тез у вибраному журналі або збірнику;
створення плану статті/тез відповідно до вимог;
написання тексту статті/тез, чітко та лаконічно викладаючи результати дослідження та їх інтерпретацію;
редагування та вичитка статті/тез.

Етап 6. Підготовка до виступу на науковій конференції, як методу презентації наукового дослідження:

складання плану доповіді, яка чітко презентує дослідження;
написання тексту виступу;
підготовка презентації, яка візуально супроводжує доповідь;
репетиція доповіді.

Етап 7. Участь у науковій конференції:

презентація дослідження на науковій конференції;
відповіді на запитання та дискусія з аудиторією;
отримання зворотного зв'язку від інших дослідників.

Етап 8. Доопрацювання наукової статті/тез:

урахування зауважень та пропозицій, отриманих під час виступу на конференції;

доопрацювання та дооформлення наукової статті/тез;
подання статті на публікацію до вибраного журналу або збірника.

Етап 9. Звіт про науково-дослідницьку практику (підготовку кваліфікаційної роботи):

оформлення звітної документації науково-дослідницької практики;
остаточне оформлення кваліфікаційної роботи, перевірка кваліфікаційної роботи на академічний плагіат;
звіт (презентація) результатів практики.

Етапи групуються у логічні блоки діяльності:

Блок I	Блок II	Блок III	Блок IV
Проектування наукового дослідження та первинний збір даних	Виконання наукового дослідження	Публікація наукової статті/тез	Участь у науковій конференції
Етап 1,2	Етап 3,4,9	Етап 5,8	Етап 6,7

☝ Кожен етап може потребувати різний обсяг часу, залежно від складності дослідження. Для отримання його консультаційної підтримки та порад необхідно регулярно контактувати з науковим керівником.

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРАКТИКИ (підготовка кваліфікаційної роботи)

6.1. Після закінчення терміну практики здобувач вищої освіти зобов'язаний протягом трьох днів подати на кафедру педагогіки, початкової освіти та освітнього менеджменту в папці наступні документи:

1) **бланк-підсумок практики** (Додаток А);

2) **щоденник практики** (Додаток Б), завірений керівником за місцем проходження практики з належно оформленим індивідуальним звітом про проходження науково-дослідницької практики.

Щоденник практики – це документ, що відображає поточну діяльність здобувача вищої освіти, етапи виконання завдань. Ведення щоденника є обов'язковим під час проходження практики.

У щоденнику практики студент у хронологічному порядку відображає зміст виконуваної ним роботи під час практики з коротким її аналізом. Ведення щоденника здійснюється під керівництвом наукового керівника, який може висловити в ньому свої зауваження та пропозиції.

Щоденник має бути підписаний керівником від бази практики і скріплений печаткою.

Вимоги до індивідуального звіту з науково-дослідницької практики:

Здобувач вищої освіти на основі зібраного під час науково-дослідницької практики фактичного матеріалу, здобутих знань і обсягу виконаних робіт відповідно до затвердженої програми, складає звіт, у якому висвітлює виконану роботу.

Звіт повинен певним чином узагальнювати здобутий студентом досвід практичної роботи і здатність самостійно виконувати завдання науково-

дослідницької практики (**Додаток В**).

Звіт складається відповідно до робочої програми з проходження науково-дослідницької практики (підготовка кваліфікаційної роботи).

Він має містити відомості про виконання студентом усіх етапів практики, висновки і пропозиції.

- ☑ 3) **2 наукові публікації** (стаття, тези тощо).
- ☑ 4) **2 програми наукових конференцій (ксерокопії)/сертифікати**
- ☑ 5) **Завершена кваліфікаційна робота.**

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

7.1. Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання.

7.2. На захист практики студент має представити весь пакет документів, передбачених робочою програмою науково-дослідницької практики (*бланк-підсумок, щоденник практики з письмовим звітом про проходження науково-дослідницької практики, 2 наукові публікації (стаття, тези тощо), програми наукових конференцій (ксерокопії) / сертифікати*

7.3. Перевіряють та оцінюють звітну документацію викладачі, призначені керівниками (методистами) практики наказом ректора по університету.

7.4. Комісія приймає залік не пізніше, ніж протягом десяти днів після її закінчення за умови, що практика відбувається у межах семестру або протягом перших десяти днів семестру, який починається після закінчення практики.

7.5. Залік з науково-дослідницької практики виставляється студентам

за умови виконання всіх завдань у визначений графіком навчального процесу термін.

7.6. Голова комісії з науково-дослідницької практики, призначений розпорядженням декана факультету / директора інституту, оформляє заліково-екзаменаційну відомість та індивідуальні навчальні плани студентів.

7.7. Результати проходження науково-дослідницької практики обговорюються на засіданні кафедри. Витяг з протоколу засідання кафедри подається до відділу практики університету.

**ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ
З НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРАКТИКИ
(підготовка кваліфікаційної роботи)**

№	Звітна документація	Кількість балів
1	Щоденник (з обов'язковим індивідуальним звітом здобувача вищої освіти)	1-10
2	2 наукові публікації (стаття, тези тощо)	1-30
3	Участь у 2-х наукових конференціях із представленими програмами /сертифікатами, що її засвідчує	1-10
4	Завершена кваліфікаційна робота	1-50
Разом		1-100

Шкала оцінювання

зараховано	60-100
не зараховано (з можливістю повторного складання)	35-59
не зараховано (з обов'язковим повторним курсом)	1-34

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРАКТИКИ (підготовка кваліфікаційної роботи)

Щоденник практики (поетапне оцінювання записів):

Бали	Критерії
5	Записи в щоденнику систематичні, грамотні, з аналізом виконаної роботи, повністю відображають результативність роботи магістранта
4	Записи в щоденнику систематичні, з незначними недоліками, з неповним аналізом виконаної роботи, повністю відображають результативність роботи магістранта
3	Записи в щоденнику систематичні, зі значними недоліками, частково відображають результативність роботи магістранта
2	Записи в щоденнику не систематичні, зі значними недоліками, фрагментарно відображають результативність роботи магістранта
1	Щоденник на перевірку не представлений, або є лише спроби записів виконаної роботи

Індивідуальний звіт студента-практиканта:

Бали	Критерії
5	Звіт про практику систематизований, є аналіз виконаної роботи, відсутні граматичні та стилістичні помилки, повністю відображає результативність роботи магістранта
4	Звіт про практику систематизований, з незначними недоліками, з неповним аналізом виконаної роботи, незначні граматичні та відсутні стилістичні помилки, повністю відображає результативність роботи магістранта
3	Звіт про практику недостатньо систематизований, зі значними недоліками, частково відображає результативність роботи магістранта, наявні граматичні та стилістичні помилки
2	Звіт про практику не систематизований, зі значними недоліками, фрагментарно відображає результативність роботи магістранта, допущені значні граматичні та стилістичні помилки
1	Звіт про практику на перевірку не представлений, або є лише спроба оформлення звіту про практику

 Участь у науковій конференції:

Бали	Критерії
5	Виступ змістовний, логічний, аргументований, структурований. Мова відповідає вимогам наукової. Презентація змістовна, логічна, структурована. Дотримані вимоги до візуалізацій. Мова відповідає вимогам наукової
4	Виступ змістовний, логічний, аргументований, структурований. Можливі незначні мовні огріхи. Презентація має окремі недоліки змісту, логіки, структури. Недотримані деякі вимоги до візуалізацій. Можливі незначні мовні огріхи
3	Виступ має ряд недоліків змісту, логіки побудови, аргументів, структури. Наявні мовні огріхи. Презентація має ряд недоліків змісту, логіки, структури. Не дотримані вимоги до візуалізацій. Наявні мовні огріхи.
2	Виступ не логічний, не структурований, аргументи відсутні. Мова не відповідає вимогам наукової. Слайди не відповідають змісту доповіді. Вимоги до візуалізацій не дотримані. Мова не відповідає вимогам наукової.
1	Виступ на конференції відсутній. Презентація відсутня

Підготовка і подання до друку наукової публікації:

Актуальність досліджуваної проблеми, аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми дослідження, визначення мети наукової публікації, відбір методів дослідження.

Бали	Критерії
5	Чітко, лаконічно, послідовно описано актуальність проблеми дослідження в межах певної галузі знань із широким описом різних підходів до вивчення розглядуваного питання. Продемонстровано зв'язок досліджуваного питання із потребами освіти, певної галузі знань та добре визначено очікувані практичні результати. Змістовно проаналізовано різні сучасні підходи до вивчення досліджуваного питання як вченими нашої країни, так і науковцями інших країн. Зазначені цитування оформлені згідно з вимогами. Змістовно, оригінально, на основі обґрунтувань світового досвіду зазначено мету та завдання наукового дослідження. Методи наукового дослідження представлені та доцільно обґрунтовані.
4	Актуальність досліджуваної проблеми описана чітко, лаконічно, послідовно із зазначенням досягнень у дослідженні проблематики лише науковцями певної школи. Практична цінність очікуваних результатів описана частково. Досить повно, чітко проаналізовано підходи до вивчення досліджуваного питання, однак переважно враховується лише досвід науковців України. Зазначені цитування оформлені згідно з вимогами. Змістовно, на основі обґрунтувань здобутків українських учених зазначено мету та завдання наукового дослідження. Методи наукового дослідження представлені та обґрунтовані з незначними недоліками.
3	Актуальність досліджуваної проблеми розкрито частково без обґрунтувань на належному рівні. Практична цінність очікуваних результатів лише констатується.

	Частковий опис наукових досліджень без чіткого розкриття підходів до вивчення розглядуваного питання. Можливі наявні помилки в оформленні цитувань. Мета та завдання наукового дослідження потребують незначних уточнень. Методи наукового дослідження зазначені частково.
2	Наявність лише фрагментарних доказів актуальності досліджуваних питань. Опис досліджень за темою наукової статті містить застарілі дані та є фрагментарним без дотримання хронологічного порядку. Зазначені завдання дадуть можливість лише фрагментарно розкрити тему дослідження. Методи дослідження чітко не прописані.
1	Наявність лише фрагментарних доказів актуальності досліджуваних питань. Аналіз останніх досліджень відсутній або представлені фрагментарно. Мета та завдання наукового дослідження відсутні або представлені фрагментарно. Наявні невдалі спроби обґрунтування наукових методів дослідження або методи наукового дослідження відсутні.

Критерії оцінювання змісту наукової публікації

Бали	Критерії
5	Зміст статті повністю відповідає зазначеній темі. Зміст статті повністю підпорядкований зазначеній меті.
4	Зміст статті відповідає зазначеній темі з деякими незначними відхиленнями від теми. Зміст статті переважно відповідає зазначеній меті, але потребує незначних уточнень.
3	Зміст статті поверхово висвітлює зазначену тему. Зміст статті здебільшого відповідає поставленій меті, але потребує деяких уточнень.

2	Зміст статті поверхово висвітлює зазначену тему. Зміст статті частково відповідає поставленій меті і потребує суттєвого доопрацювання.
1	Зміст статті не відповідає зазначеній темі. Зміст статті не відповідає поставленій меті.

Формулювання висновків дослідження, оформлення списку літератури

Бали	Критерії
5	Висновки повністю відповідають гіпотезі та меті дослідження. Список літератури містить повний бібліографічний опис усіх використаних наукових праць, джерел фактичного матеріалу та довідкової літератури. Назви джерел розміщені, як правило, за алфавітним порядком відповідно до вимог ДСТУ8302:2015.
4	Висновки відповідають гіпотезі та меті дослідження з незначними недоліками. Список використаних джерел складений відповідно до чинного національного стандарту з незначними недоліками.
3	Висновки не зовсім переконливі. Список літератури містить частковий бібліографічний опис використаних наукових праць. Назви джерел розміщені відповідно до вимог з деякими недоліками.
2	Висновки фрагментарно відповідають гіпотезі та меті дослідження. Список літератури містить фрагментарний бібліографічний опис. Назви джерел не завжди розміщені відповідно до вимог.
1	Висновки не переконливі або відсутні. Список літератури не містить повного бібліографічного опису всіх використаних наукових праць, джерел фактичного матеріалу та довідкової літератури.

Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи:

Актуальність досліджуваної проблеми, аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми дослідження

Бали	Критерії
5	Чітко, лаконічно, послідовно описано актуальність проблеми дослідження в межах певної галузі знань із широким описом різних підходів до вивчення розглядуваного питання. Змістовно проаналізовано різні сучасні підходи до вивчення досліджуваної проблеми як вченими нашої країни, так і науковцями інших країн. Зазначені цитування оформлені згідно з вимогами
4	Актуальність досліджуваної проблеми описана чітко, лаконічно, послідовно із зазначенням досягнень у дослідженні проблематики лише науковцями певної школи. Досить повно, чітко проаналізовано підходи до вивчення досліджуваного питання, однак переважно враховується лише досвід науковців України. Зазначені цитування оформлені згідно з вимогами
3	Актуальність досліджуваної проблеми розкрито частково без обґрунтувань на належному рівні. Частковий опис наукових досліджень без чіткого розкриття підходів до вивчення наукової проблеми. Можливі наявні помилки в оформленні цитувань
2	Наявність лише фрагментарних доказів актуальності досліджуваних питань. Опис досліджень за темою кваліфікаційної роботи містить застарілі дані та є фрагментарним без дотримання хронологічного порядку. наявні помилки в оформленні цитувань.
1	Наявність лише фрагментарних доказів актуальності досліджуваних питань. Аналіз останніх досліджень відсутній або представлений фрагментарно

Визначення мети і завдань кваліфікаційної роботи

Бали	Критерії
5	Змістовно, оригінально, на основі обґрунтувань світового досвіду зазначено мету та завдання наукового дослідження
4	Змістовно, на основі обґрунтувань здобутків українських учених зазначено мету та завдання наукового дослідження
3	Мета та завдання наукового дослідження потребують незначних уточнень
2	Зазначені завдання дадуть можливість лише фрагментарно розкрити тему дослідження
1	Мета та завдання наукового дослідження відсутні або представлені фрагментарно

Правильний відбір методів дослідження

Бали	Критерії
5	Методи наукового дослідження представлені та доцільно обґрунтовані
4	Методи наукового дослідження представлені та обґрунтовані з незначними недоліками
3	Методи наукового дослідження зазначені частково
2	Методи дослідження чітко не прописані
1	Наявні невдалі спроби обґрунтування наукових методів дослідження або методи наукового дослідження відсутні

Критерії оцінювання змісту кваліфікаційної роботи

<i>Відповідність змісту зазначеній темі</i>	
Зміст кваліфікаційної роботи повністю відповідає зазначеній темі	5
Зміст кваліфікаційної роботи відповідає зазначеній темі з деякими незначними відхиленнями від теми	4
Зміст кваліфікаційної роботи поверхово висвітлює зазначену тему	3
Зміст кваліфікаційної роботи поверхово висвітлює зазначену тему	2
Зміст кваліфікаційної роботи не відповідає зазначеній темі	1
<i>Відповідність змісту поставленій меті</i>	
Зміст кваліфікаційної роботи повністю підпорядкований зазначеній меті	5
Зміст кваліфікаційної роботи переважно відповідає зазначеній меті, але потребує незначних уточнень	4
Зміст кваліфікаційної роботи здебільшого відповідає поставленій меті, але потребує деяких уточнень	3
Зміст кваліфікаційної роботи частково відповідає поставленій меті і потребує суттєвого доопрацювання.	2
Зміст кваліфікаційної роботи не відповідає поставленій меті	1
<i>Глибина розкриття теми кваліфікаційної роботи</i>	
Тема розкрита повністю. Текст кваліфікаційної роботи не потребує доповнень і редагувань	5
Тема розкрита повністю. Потребує уточнення деяких моментів.	4
Тема розкрита не повністю. Обсяг та повнота кваліфікаційної роботи потребують доповнення	3

Тема розкрита частково. Потребує значного редагування та додавання необхідного матеріалу	2
Тема розкрита фрагментарно. Потребує редагування та додавання необхідного матеріалу	1

Формулювання висновків дослідження

Бали	Критерії
5	Висновки повністю відповідають гіпотезі та меті дослідження
4	Висновки відповідають гіпотезі та меті дослідження з незначними недоліками
3	Висновки не зовсім переконливі
2	Висновки фрагментарно відповідають гіпотезі та меті дослідження
1	Висновки не переконливі або відсутні

Обґрунтування новизни дослідження

Бали	Критерії
5	Дослідження містить повне обґрунтування нових положень або рішень, запропонованих автором
4	Обґрунтування нових положень або рішень, запропонованих автором, з незначними недоліками
3	Дослідження містить часткове обґрунтування нових положень
2	Елементи новизни дослідження чітко не виражені
1	Новизна дослідження відсутня

 Оформлення списку літератури

Бали	Критерії
5	Список літератури містить повний бібліографічний опис усіх використаних наукових праць, джерел фактичного матеріалу та довідкової літератури. Назви джерел розміщені, як правило, за алфавітним порядком відповідно до вимог ДСТУ8302:2015
4	Список використаних джерел складений відповідно до чинного національного стандарту з незначними недоліками
3	Список літератури містить частковий бібліографічний опис використаних наукових праць. Назви джерел розміщені відповідно до вимог з деякими недоліками
2	Список літератури містить фрагментарний бібліографічний опис. Назви джерел не завжди розміщені відповідно до вимог
1	Список літератури не містить повного бібліографічного опису всіх використаних наукових праць, джерел фактичного матеріалу та довідкової літератури

 Оформлення покликань і цитувань

Бали	Критерії
5	Покликання на теоретичні джерела і цитування виконані відповідно до вимог оформлення
4	Покликання на теоретичні джерела і цитування виконані з незначними недоліками
3	Покликання на теоретичні джерела і цитування частково відповідають вимогам

2	Покликання на теоретичні джерела і цитування фрагментарно відповідають вимогам
1	Не дотримані вимоги оформлення покликань і цитувань згідно з державними стандартами або покликання на теоретичні джерела і цитування відсутні

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бахрушин В. Академічний плагіат і самоплагіат в науці та вищій освіті: нормативна база і світовий досвід. URL: <http://surl.li/ddoeb> (дата звернення: 15.10.2024 р.)

2. Бобро А.А., Філоненко О.С. Формування дослідницької компетентності у майбутніх учителів початкових класів. *Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки"* (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. В. В. Бурназової. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024. № 1. С. 65-75.

3. Верба Сніжана. Науково-дослідна робота студентів у системі освітньої підготовки фахівця: нормативно-правове регулювання. *Актуальні проблеми правознавства*, №. 4, Мар. 2023, с. 36-40.

4. Декларація про дотримання академічної доброчесності учасником процесу реалізації державної політики у сфері якості освіти. URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/Deklar_pro_dobr.pdf (дата звернення –15.10.2024 р.).

5. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічні посилання. Загальні положення та правила складання. Чинний від 2016–07–01. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 с.

6. Етичний кодекс ученого України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09#Text> (дата звернення: 23.01.2024).

7. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 23.01.2024).

8. Закон України «Про інформацію» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 23.01.2024).

9. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність». Стаття 1 «Основні терміни та їх визначення». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 23.01.2024).

10. Конівіцька Т.Я. Підготовка до публічного виступу: практичний посібник для студентів-психологів. Львів, ЛДУ ДЖД. 2019. 133 с.

11. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Львів : Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.

12. Мельничук Л.Б. Основи науково-педагогічних досліджень: курс лекцій для студентів педагогічного факультету спеціальностей 012 «Дошкільна освіта», 013 «Початкова освіта». Рівне: Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. акад. Степана Дем'янчука, 2019. 50 с.

13. Методологія та методика наукового дослідження: навч. посіб. / В. О. Вихрущ, Ю. М. Козловський, Л. І. Ковальчук. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 328 с.

14. Мороз Л.І., Мороз І.В., Литвиненко І.С., Прасол Д.В., Чугуєва І.Є. Науково-дослідна робота студентів у вищих навчальних закладах: Навчально-методичний посібник. Миколаїв: Вид-во «Арнекс», 2017. 164 с.

15. Організація практичної підготовки студентів у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя: методично-інформаційні матеріали /укл. : О. Г. Самойленко, О. С. Філоненко. Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2019. 36 с.

16. Положення Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя «Про академічну доброчесність». URL: <http://surl.li/uoqzf> (дата звернення: 17.06.2024).

17. Положення про випускню кваліфікаційну (дипломну) роботу здобувача вищої освіти Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. URL.: <http://surl.li/u0qzp> (дата звернення: 17.06.2024).

18. Положення про організацію освітнього процесу в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя. Затверджено наказом ректора від 03.01.2020 р., № 88. Зі змінами від 17 листопада 2023 р., наказ №261. URL: http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/onp2018.pdf (дата звернення: 23.01.2024).

19. Положення про практику здобувачів вищої освіти в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя. URL: http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/polozh_practika2023.pdf (дата звернення: 23.01.2024).

20. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затверджене наказом МОН України від 08.04.1993 р. № 93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text> (дата звернення: 23.01.2024).

21. Пономарьова Г.Ф. Науково-дослідна робота студентів у ВНЗ як складова їх професійної підготовки. Наукові записки кафедри педагогіки. Випуск XXIV Харків, 2010, с.138-144

22. Рекомендації з навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін у закладах вищої освіти. Лист МОН України від 09.07.2018 р., № 1/9-434.

23. Рускуліс Л. Академічна доброчесність: навч-метод. посіб. Миколаїв: Іліон, 2022. 86 с. URL : <http://surl.li/u0rac> (дата звернення: 23.05.2024).

24. Степура А. WOW-виступ по-українськи. Ноу-хау сучасного оратора. Дніпро: Моноліт, 2018. 304 с.

25. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23. 02. 2022 р. №

286-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>
(дата звернення: 23.01.2024).

26. Філоненко О.С., Бобро А.А. *Методологія та організація наукових досліджень у початковій освіті: методичні рекомендації для проведення практичних занять та організації самостійної роботи (для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта.* Ніжин: Видавництво НДУ імені Миколи Гоголя, 2023. 80 с.

27. Філоненко О. С., Бобро А.А. *Навчальна дисципліна «Методологія та організація наукових досліджень у початковій освіті» у підготовці магістрів початкової освіти. Наукові записки: Серія: Психолого-педагогічні науки (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя).* Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2023. № 3. С.104-109.

ДОДАТКИ

Додаток А

Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

П І Д С У М К И НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРАКТИКИ

Студент(ка) _____

(прізвище, ім'я та по батькові)

денної/заочної форми навчання факультету педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв, групи **ПОМЗ** спеціальності **013 Початкова освіта** проходив(ла) практику в **НДУ імені Миколи Гоголя** при **кафедрі педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту** з _____ по _____ 20____ р.

Керівники практики:

Керівник практики від кафедри _____

Відповідальний за загальну організацію практики _____

1. Оцінювання виконання завдань практики*:

№ з/п	Звітна документація	Отримана кількість балів (1-100 б.)	Підпис керівника практики від кафедри
1	Ведення щоденника (із обов'язковим індивідуальним звітом студента) (1-10 балів)		
2	2 наукові публікації (стаття, тези тощо) (1-30 балів)		
3	Участь у 2-х наукових конференціях з представленими програмами /сертифікатами, що її засвідчує (1-10 балів)		
4	Завершена кваліфікаційна робота (1-50 балів)		
Разом			

Практика зараховується за умови виконання усіх видів завдань і їх оцінювання керівниками практики.

2. Висновок керівника практики від кафедри _____

3. Висновок відповідального за загальну організацію практики _____

" _____ " _____ 20____ р.

4. Керівник бази практики _____ / _____ ./ М.П.

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

Науково-дослідницька

(вид і назва практики)

студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет **педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв**

Кафедра **педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту**

Освітній ступінь **другий (магістерський) рівень**

Освітня програма **013 Початкова освіта**

Спеціальність **Початкова освіта**

I-II курс, група _____

Студент _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, організацію, установу

-

Печатка
підприємства, організації, установи
року

" ___ " _____ 20__

(підпис)
особи)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної

-

вибув з підприємства, організації, установи

-

Печатка
підприємства, організації, установи
року

" ___ " _____ 20__

(підпис)
особи)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної

-

РОБОЧІ ЗАПИСИ ПІД ЧАС ПРАКТИКИ

ПИСЬМОВИЙ ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ЗВІТ СТУДЕНТА ПРАКТИКАНТА

Відгук і оцінка роботи студента на практиці _____

-

-

(назва підприємства, організації, установи)

Керівник практики від підприємства, організації, установи _____

-

-

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Печатка

" ____ " _____ 20 __ року

ВІДГУК ОСІБ, ЯКІ ПЕРЕВІРЯЛИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

ПРИКЛАД ПИСЬМОВОГО ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗВІТУ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА

Метою науково-дослідницької практики є набуття магістрантами досвіду самостійної науково-дослідницької роботи та опрацювання методики її проведення, поглиблення теоретичних знань у сфері початкової освіти, добір фактичного матеріалу для написання наукових публікацій, формування вмій і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел, формування вмій презентувати результати наукового пошуку.

На підготовчому етапі до науково-дослідницької практики дуже важливим було вивчення навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень у початковій освіті». Вивчення таких тем, як от «Особливості та види наукового дослідження», «Методи педагогічних досліджень», «Інформаційне забезпечення наукових досліджень», «Академічна культура й етика у вищій освіті» надало мені необхідного обсягу знань з методології і організації наукових досліджень. Крім того, важливим кроком на цьому етапі була участь у I Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток освіти в європейському просторі: національні виклики та транснаціональні перспективи», (м. Ніжин, 2–3 листопада 2023 року).

На початку практики я одержала інструктаж про порядок проходження практики від керівника практики, терміни проходження практики, завдання практики, консультації щодо оформлення всіх необхідних документів та систему звітності з практики.

Основний етап пов'язаний з темою моєї магістерської роботи «Виховання толерантності в молодших школярів у процесі позаурочної діяльності початкової школи». Наукові розвідки під час практики були направлені на вивчення цієї наукової проблеми. Аналіз літератури,

критичне оцінювання її, дозволили зробити висновок про те, що існує необхідність розв'язання проблеми виховання толерантності учнів початкових класів у позаурочній діяльності та відсутні дослідження, де б цілісно розглядалась ця проблема.

Крім того, основний етап практики сприяв формуванню в мене вмінь презентувати здобуті результати дослідження. Я взяла участь у Вузівській науковій студентській конференції «Актуальні проблеми управління закладами освіти в умовах сучасних викликів», (м. Ніжин, 15 лютого 2024 р.); VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика», (Харків, 20-21 березня 2024 р.); конференції молодих науковців (травень 2024 р.), I Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Сучасна початкова освіта: погляди молодих дослідників», (м. Ніжин, 30 травня 2024 р.), Всеукраїнській науковій конференції «Актуальні питання початкової освіти: досвід, реалії, перспективи», (м. Кам'янець-Подільський, 17-18 жовтня 2024 р.).

Основні результати дослідження відображено в 3-х публікаціях:

1. Проценко Олена. Виховання толерантності молодших школярів у процесі позаурочної діяльності початкової школи. *Розвиток освіти в європейському просторі: національні виклики та транснаціональні перспективи*. Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ніжин, 2-3 листопада 2023 року / За заг. ред. Самойленко О. В. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2023. С.287-289.

2. Проценко О., Філоненко О. Проблема формування педагогічної толерантності як професійно значущої якості майбутнього вчителя. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика*: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 20-21 березня 2024 р.). / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків. 2024. С.359-364.

3. Проценко Олена. Особливості виховання толерантності в молодших школярів. *Педагогічний альманах : збірник праць молодих науковців* / відп. ред. Н.М.Лосєва. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2024. Вип. 1. С. 24-26.

Завершилась практика підведенням підсумків, участю у підсумковій конференції, оформленням звітної документації. Вважаю, що мета науково-дослідницької практики мною досягнута.

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ,
ВІДПОВІДНО ДО НАЦІОНАЛЬНОГО СТАНДАРТУ УКРАЇНИ ДСТУ
8302:2015**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Два автори	1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автори	1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Чотири і більше авторів	1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. 2. Бікулов Д. Т, Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. 3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с. 4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и) / упорядник	1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Без автора	1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с. 3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. 6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломoeць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. 7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. 8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломoeць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с. 9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. 10. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомні видання	1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Автореферати дисертацій	1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с. 2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.
Дисертації	1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII – початок ХХ ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Законодавчі та нормативні документи	1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536. 4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.04.2024). 5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543. 6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10. 7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141. 8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.
Архівні документи	1. Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71. 2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. 3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Патенти	1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. 2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Препринти	1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).
Стандарти	1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Каталоги	1. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с. 3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Бібліографічні покажчики	1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с. 2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). 3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування). 4. Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с. 5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).
Частина видання: книги	1. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с экологическим правом</i> : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212. 3. Коломоець Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоець. Київ, 2009. С. 195–197. 4. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Частина видання: матеріалів конференції (тези, доповіді)	1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136. 2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137. 3. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53. 4. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали ІІІ регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.
Частина видання: довідковог о видання	1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673. 2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55. 3. Сірий М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Частина видання: продовжаного видання	1. Коломоець Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. 2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159. 3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218. 4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.
Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)	1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92. 2. Коломоець Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79. 3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15. 5. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Електронні ресурси	1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.04.2024). 2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf. 3. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.

! ЯК ПІДГОТУВАТИСЯ ДО УЧАСТІ У НАУКОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

У процесі навчання в університеті здобувачам освіти пропонується брати участь в університетських, всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях.

Наукові конференції є важливим елементом академічної та дослідницької діяльності, що організовуються по всьому світу. Вони надають платформу для обміну знаннями та досвідом між науковцями, дослідниками, студентами та іншими учасниками наукової спільноти. На таких заходах вчені та дослідники з різних країн мають можливість представити результати своїх досліджень, обговорити новітні наукові досягнення, а також обмінятися ідеями та поглядами на майбутні напрямки розвитку науки.

Конференції можуть охоплювати широкий спектр тем, починаючи від фундаментальних досліджень до прикладних наукових робіт. Це дозволяє забезпечити діалог між теоретиками та практиками, що сприяє розвитку науки та технологій.

Організатором наукових конференцій можуть бути університети, наукові установи та організації, урядові організації, міжнародні організації, корпорації та приватні компанії, професійні асоціації та товариства, благодійні фонди, громадські організації.

Чому важливо брати участь у наукових конференціях?

- *розширення горизонтів*: спілкування з колегами та обговорення новітніх досліджень допомагає розширити знання, знайти нові підходи тощо. Відвідування конференцій дозволяє обмінюватись ідеями, збагачувати власний досвід, бути в курсі сучасних технологій, трендів та тенденцій у науковій сфері та її окремих галузях тощо. Обмін ідеями з іншими науковцями стимулює творчий процес і відкриває нові перспективи для подальших досліджень.

- *нові знайомства та навички*: участь у наукових конференціях надає можливість знаходити та підтримувати зв'язки з колегами. Це відкриває можливості для подальшої співпраці, спільних дослідницьких проєктів або публікацій. Такі знайомства можуть бути важливими для кар'єрного зростання, адже вони допомагають створити міцні наукові мережі, що можуть бути корисними у майбутньому. Крім того, конференції часто пропонують тренінги та майстер-класи, що дозволяють учасникам отримати нові професійні навички та знання. Серед корисних навичок можна виділити: ораторські, мовні, тайм-менеджмент тощо. Також конференції сприяють розвитку критичного мислення та уміння аргументувати свої ідеї перед аудиторією.

- *підвищення рейтингу та впізнаваності вченого*: участь у наукових конференціях дозволяє налагоджувати зв'язки з іншими дослідниками, вченими та професіоналами в галузі. Це відкриває можливості для подальшої співпраці, спільних дослідницьких проєктів або публікацій. Такі знайомства можуть бути важливими для кар'єрного зростання, адже вони допомагають створити міцні зв'язки, які можуть бути корисними у майбутньому.

- *підготовка наукових публікацій*: презентація результатів досліджень на конференціях часто є першим кроком до публікації в наукових журналах. Участь у таких заходах дозволяє вченим заявити про себе, а також отримати важливі рекомендації для подальшої публікації своїх робіт у високорейтингових виданнях.

Важливо також зауважити для кого участь у конференціях є обов'язковою.

Апробація – це процес оцінки, обговорення та перевірки результатів наукових досліджень серед фахівців. Участь у наукових конференціях, семінарах та інших подібних заходах є важливим складником цього процесу, оскільки дозволяє дослідникам представити свої результати

ширшій аудиторії. Це не тільки підтверджує новизну та важливість роботи, а й дає можливість отримати цінні коментарі від експертів у відповідній галузі.

Для атестаційної комісії апробація є важливим показником того, що дослідження пройшло стадії незалежної оцінки та перевірки. Це зміцнює довіру до отриманих результатів, підтверджує їх наукову значущість та сприяє їх визнанню в науковій спільноті.

Участь у конференціях є корисною практикою, яка сприяє розвитку професійних навичок, підвищенню наукової репутації та покращенню якості досліджень. Крім того, участь у таких заходах високо цінується комісією під час захисту магістерської роботи.

Оголошення про наукову конференцію зазвичай виставляють організатори-науковці в соцмережах і на сайтах університетів. Ви можете обрати тему за вашим напрямком, або тим, який цікаво опрацювати. Надішліть тези конференції її організаторам та переконайтеся, що вас взяли до участі.

При виборі конференції слід ознайомитися з вимогами до участі та оформлення доповідей: вимоги до оформлення назви; в яких форматах (програмах) та на якому носії слід надавати презентацію (хмарні сервіси, флешки тощо); допустимий обсяг тез; вимоги до шрифту; правила оформлення літератури тощо.

Щоб підготуватися до участі в конференції потрібно:

- ✍ - вибрати конференцію і тему доповіді.
- ✍ - підготувати структуру виступу.
- ✍ - сформулювати висновки.
- ✍ - підготувати основні тези виступу (які будуть згодом опубліковані).
- ✍ - підготувати візуальну частину доповіді – презентацію.
- ✍ - оформити матеріали конференції для публікації.

! РЕКОМЕНДАЦІЇ З НАПИСАННЯ ТЕЗ ДОПОВІДІ

Поняття **«тези»** походить від грецького слова *«thesis»*, яке в перекладі означає *«твердження, положення»*. Сьогодні використання тез є основою досконалого формування кожної доповіді наукової конференції.

Є трактування в широкому і вузькому сенсі слова:

- якщо говорити глобально, це лаконічні, коротко викладені основні думки наукового дослідження.

- якщо більш предметно трактувати – тези є скороченим, стисненим варіантом наукової статті, дисертації, дослідження.

Отже, тези – це завжди аргументи. Якої би теми вони не торкалися, такий формат виключає текстову воду, абстрактність, розмитість, нечіткість, фантазійність

Тези доповідей наукової конференції – це:

- ☞ структуровано, логічно та лаконічно сформований виклад наукового матеріалу теми дослідження;

- ☞ науковий спосіб відображення результатів проведеного дослідження;

- ☞ наукова публікація, яка містить стислу інформацію по темі доповіді.

Характерні риси тез доповідей як жанру наукового стилю:

- змістовність;
- самодостатність;
- лаконічність;
- логічність;
- структурованість.

У тезах доповіді слід уникати посилань на джерела, цитат, великої кількості цифрового і фактичного матеріалу. Така рекомендація пов'язана з

обмеженим обсягом і тим, що тези мають складатися з ваших позицій, коротко і точно передавати основну суть. Однак якщо уникнути використання чужих думок не вдається, то посилання на джерело є обов'язковим. Порушення цієї вимоги становитиме плагіат.

Конкретні вимоги до оформлення тез доповідей викладені в інформаційних листах відповідної конференції. Зважаючи на відсутність універсального стандарту, важливо звертати окрему увагу на специфічні вимоги оформлення, недотримання яких є підставою для відмови у публікації.

Організаційному комітету простіше відмовити, ніж вручну виправляти помилки заявників через велику кількість учасників.

Оформлення тез повинне відповідати стилю та формату роботи. Оптимальний варіант – орієнтуватися на актуальні, правильні зразки. Допомогу може надати науковий керівник організаційний комітет, на якого покладено підготовка наукового заходу.

Найчастіше висуваються наступні вимоги до тез:

обсяг до 4-х стор. формату А4; поля всі 2 см, текст друкується на одній стороні паперу;

шрифт – Times New Roman, кегель – 14, міжрядковий інтервал – 1,5;

абзаци – 1,25 см.;

перший рядок – прізвище, ім'я, по батькові автора;

другий рядок – заклад вищої освіти (установа);

третій рядок – статус автора (студент, аспірант, викладач, асистент, доцент, професор, науковий ступінь, вчене звання), шрифт напівжирний, вирівняний по правій стороні;

нижче великими (прописними) літерами вказати назву доповіді (шрифт напівжирний, вирівняний по центру);

не всі конференції дозволяють список використаних джерел, однак, якщо конференцією передбачено, то посилання в тексті необхідно

оформлювати у квадратних дужках, наприклад: [3, с. 56], де перша цифра означає порядковий номер у списку використаних джерел, друга – номер сторінки.

Список використаних джерел у порядку посилання має бути оформлений згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». У тезах на 2 сторінки бібліографія не має перевищувати 5 пунктів. Зверніть увагу, що ВІКІПЕДІЯ не є науковим джерелом! Це означає, що посилатися на неї не можна. Зокрема, помилки і неточності в оформленні можуть призвести до відмови у виступі;

Тези учасників, які не мають наукового ступеня найчастіше засвідчуються підписом наукового керівника та вказуються відомості про наукового керівника (ПІБ, науковий ступінь, посада) або надається рецензія наукового керівника;

Дані про наукового керівника додаються після того, як він ознайомиться з остаточним текстом тез і погодить тези і версію для публікації у збірнику матеріалів конференції.

Тези доповідей та супровідні документи в електронному вигляді у форматі Microsoft Word .doc, .docx чи .rtf.

Тези містять постановку проблеми, опис нових методик, результати, рекомендації з дослідження. Тобто це наукова робота в мініатюрі.

Послідовність матеріалу.

Для тез, які присвячені опису поставленої проблеми, рекомендована наступна послідовність:

- коротко викладений вступ і актуальність;
- цілі, завдання роботи;
- проведення літературного огляду аналізу теорії і позицій інших авторів;

- вектори розвитку подій і вирішення завдань;
- підсумки, оцінка результатів.

Пропонуємо структуру роботи над науковими тезами, яка допоможе студентам організувати процес дослідження та написання:

1. Визначення теми

- виберіть тему, тема має бути актуальною, цікавою та відповідати вашій спеціалізації.
- формулюйте проблему, чітко окресліть наукове питання або проблему, яку плануєте висвітлити у тезах.

2. Планування структури тез. Наукові тези зазвичай мають таку структуру:

Вступ: коротке введення в тему, формулювання мети дослідження та актуальності.

Основна частина: виклад основних ідей, методів дослідження та результатів.

Висновки: підсумок отриманих результатів і їх значення для науки або практики.

3. Робота з джерелами

- пошук літератури: зберіть інформацію з наукових статей, монографій, конференцій тощо.
- опрацювання джерел: звертайте увагу на актуальність, надійність джерел і їхню відповідність вашій темі.
- цитування: дотримуйтеся академічної доброчесності, використовуйте правильний формат цитування дсту.

4. Формулювання мети, завдань і гіпотези

- Мета: Що саме ви досліджуєте?
- Завдання: Які кроки ви робитимете, щоб досягти мети?
- Гіпотеза: Передбачте можливий результат вашого дослідження.

5. Виклад основних ідей

- використовуйте чіткі та лаконічні формулювання.
- уникайте перевантаження тексту деталями. зосередьтесь на ключових аспектах вашого дослідження.
- ведіть приклади або дані, які підтверджують ваші висновки.

6. Перевірка та редагування

- редагуйте текст, упевніться, що текст чіткий, логічний і граматично правильний.
- перевірка структури: чи дотримано послідовності викладу; чи логічно пов'язані ідеї?
- обсяг: зазвичай тези мають обмеження за обсягом (2-4 сторінки). Дтримуйте вимог.

7. Оформлення

- стандарти: дотримуйте правил оформлення, наданих організаторами конференції чи журналу.
- формат: використовуйте чіткі шрифти, вирівнювання, стандартні поля та інші вимоги.

8. Підготовка до захисту чи презентації

- якщо ваші тези будуть представлятися усно, підготуйте коротку презентацію з ключовими моментами.

- тренуйтеся відповідати на можливі запитання, щоб упевнено представляти свої ідеї.

☝ *Порада:*

Пам'ятайте, що це ваш шанс продемонструвати свої наукові здібності. Залучіть творчий підхід до викладу ідей, але зберігайте наукову точність.

! РЕКОМЕНДАЦІЇ З НАПИСАННЯ НАУКОВОЇ СТАТТІ

Наукова стаття – вид наукової публікації, у якому описано кінцеві або проміжні результати проведеного дослідження, обґрунтовано способи їх отримання, а також накреслено перспективи наступних напрацювань.

Наукові статті публікуються в періодичних наукових журналах або в неперіодичних збірниках наукових робіт. Наукова стаття є одним з найбільш поширених способів публікації наукових результатів.

Обсяг наукової статті зазвичай становить від 6 до 24 сторінок, тобто 0,35 – 1 др. арк.

За змістом наукові статті класифікують:

- *власне наукові статті* (виклад основних результатів роботи);
- *науково-популярні статті* (орієнтують на читацьку аудиторію, серед якої можуть бути непрофесіонали);
- *науково-навчальні та науково-методичні статті* (містять практичний виклад закономірностей, досліджуваних об'єктів, методи їх застосування у практичній діяльності);
- *науково-публіцистичні статті* (присвячені актуальним для наукової громадськості проблемам).

За галузевим призначенням виокремлюють статті: *мовознавчі, педагогічні, психологічні, історичні* та інші.

За науковим завданням *теоретичні і прикладні*.

Залежно від обсягу і спрямованості дослідження, наукові статті поділяють на декілька типів:

1. *дослідницька стаття*, яка містить результати певного дослідження. Автори обирають проблему, підбирають метод дослідження (експеримент,

спостереження, аналіз тощо) та обговорюють власні результати в контексті наявного наукового знання з проблеми. Це може бути дослідження певного явища, об'єкту, наявного знання.

Окремим підвидом дослідницької статті є методична стаття. У ній автори описують новий метод або нову модифікацію методу, який вони пропонують. Відмінністю таких статей є максимальна деталізація ходу експерименту чи спостереження. Існують спеціалізовані журнали, що публікують лише методичні статті.

2. коротке повідомлення. Іноді результат дослідження є невеликим, але важливим для спеціалістів. Обсягу матеріалу не вистачає на цілу статтю, але є необхідність терміново повідомити про результат без всебічного дослідження. Для цього створюють коротке повідомлення. Це – коротка стаття (не більше 3 сторінок), часто неструктурована за розділами.

Такі повідомлення публікуються у вигляді заміток у зоологічних та ботанічних журналах, де автор вказує нові спостереження тварин та рослин для певної території, або незвичний випадок з практики в наукових медичних журналах.

3. відгук і відповідь: іноді редактор журналу після рецензування і прийняття статті до друку дає ознайомитися з рукописом статті додатковим спеціалістам у галузі, щоб вони написали розгорнуту відповідь у вигляді статті, яка публікується одночасно з основною. Також існує практика публікації коментарів відомих спеціалістів до конкретної статті, особливо, якщо в ній висловлюються неочікувані висновки. У свою чергу, автору звичайно дається право опублікувати відповідь на критику.

4. огляд, коли в певній науковій галузі накопичується велика кількість досліджень, виникає необхідність їх узагальнення. Для цього пишуться огляди, автори яких критично розглядають нову інформацію з певної теми, структурують її, пропонують нові напрямки й підходи досліджень.

Наукові статті виконують *дослідницьку функцію* (подають наукові результати), *презентаційну* (представляють дослідника в науковому товаристві), *оціночну* (оцінюють стан наукових досліджень з певної проблеми) та *комунікативну* (служать засобом спілкування дослідників).

Ознаками мови наукової статті є логічність, ясність, стислість, точність наукової термінології, вірогідність вихідної інформації, критичність у відборі фактів, доказовість змісту тексту, завершеність (цілісність розкриття одного або кількох питань), логічність і обґрунтованість висновків, наявність міркувань і посилань.

За способом розкриття змісту статті поділяють на оглядові, проблемні і методологічні. *Оглядові статті* містять характеристику стану і перспектив наукових досліджень у тій чи тій предметній галузі. У *проблемних статтях* наявний аналіз проблеми, яка не одержала всебічного осмислення. *Методологічні статті* подають обґрунтування методології розв'язання проблеми.

При виборі напряму науково-дослідницької роботи треба врахувати, що пошуково-дослідницька тема повинна бути:

- а) актуальною як з практичного, так і з теоретичного поглядів;
- б) посильною для виконання;
- в) перспективною для подальшого продовження роботи в цьому напрямі;
- г) достатньо забезпеченою відповідним первинним матеріалом;
- д) безумовно, цікавою для дослідника, що стимулює пошукову ініціативу.

Пропонуємо схему роботи над науковою статтею, адаптовану для студентів:

1. Вибір теми

- обрати актуальну проблему: тема має бути конкретною, актуальною для наукової спільноти та відповідати вашій спеціалізації.

- визначити цільову аудиторію: розуміння того, для кого пишеться стаття, допоможе сформулювати відповідний стиль та зміст.

2. Вивчення літератури

- аналіз джерел: проведіть огляд наукових статей, книг, досліджень, які пов'язані з вашою темою.

- визначте прогалини: знайдіть, які аспекти теми ще не були розкриті або потребують додаткового дослідження.

- систематизація: ведіть список джерел у зручному для вас форматі (наприклад, програма для менеджменту бібліографії).

3. Формулювання структури статті

Наукова стаття зазвичай має стандартну структуру:

- *Заголовок*: Лаконічний і чіткий, відображає основну ідею статті.

- *Анотація*: Короткий опис змісту статті.

- *Вступ*: Формулювання проблеми, мети статті, короткий огляд літератури. У вступі автори коротко знайомлять читача з темою досліджень, сучасним станом наукових знань у галузі згідно з даними наукової літератури. Також там ставляться питання, на які автори намагалися знайти відповіді. Часто в кінці вступу дається коротка характеристика задачі дослідження та обраної для її вирішення методики.

- *Методи*: Опис методів дослідження. У цьому розділі автори ґрунтовно описують методи та засоби, за допомогою яких вони досягали наукових результатів. Методи розкриваються максимально детально, щоб кожний охочий науковець міг відтворити хід дослідження.

- *Результати:* Представлення отриманих даних (таблиці, графіки, текст). Тут детально й ілюстровано демонструються всі результати дослідження.

- *Обговорення:* Аналіз результатів, їх порівняння з іншими дослідженнями. В обговоренні автори аналізують власні результати, порівнюють їх з аналогічними результатами інших досліджень за тематикою статті, підкреслюють обмеження застосуванню власних висновків, пропонують подальші напрямки досліджень.

- *Висновки:* Основні підсумки, практичне значення та перспективи подальших досліджень. В цьому розділі узагальнюються головні підсумки обговорення результатів.

- Список використаних джерел.

4. Розробка плану

Створіть детальний план статті:

- визначте основні пункти, які потрібно розкрити.

- продумайте логічний перехід між частинами.

5. Збір та аналіз даних

- проведіть дослідження, використовуйте опитування, експерименти, статистичний аналіз тощо.

- обробка даних: підготуйте таблиці, діаграми, які візуалізують результати.

6. Написання статті

- пишіть за структурою, дотримуйтеся плану та використовуйте академічний стиль викладу.

- чіткість і лаконічність: уникайте складних конструкцій і довгих речень.

- цитуйте коректно, дотримуйтеся вимог до оформлення посилань.

7. Редагування та перевірка

- грамати́ка та стиль: перевірте текст на помилки, уникнення плагіату.
- логі́ка викладу: чи логічно пов'язані між собою частини статті?
- обсяг: зазвичай стаття має обмеження за кількістю знаків чи сторінок.

8. Рецензування та доопрацювання

- отримайте зворотний зв'язок, запросіть наукового керівника переглянути вашу роботу.

- внесіть зміни, удоскональте статтю відповідно до зауважень.

9. Подача статті

- оберіть журнал чи конференцію, дотримуйтеся вимог до подачі матеріалів (шрифт, стиль, структура).

- супровідні документи, підготуйте необхідну документацію (листи, рецензії тощо).

Порада: Робота над науковою статтею – це не лише дослідницький, але й творчий процес. Додайте до тексту яскраві приклади, порівняння, а також чітко обґрунтуйте власні висновки.

! РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ВИСТУПУ НА КОНФЕРЕНЦІЇ

Дослідження професора Стенфордської школи бізнесу Томаса Гаррела щодо діяльності студентів після закінчення школи показує, що єдиною спільною рисою, яка відрізняла успішних випускників у професійній діяльності, було красномовство. Про це ще писав Наполеон Бонапарт: «Хто не вміє говорити, той кар'єри не зробить». Тому в сучасному світі важливим аспектом є формування риторичних умінь, розвиток навичок публічного виступу задля ефективної професійної діяльності чи особистісного зростання.

В ораторській діяльності виділяють 3 основних етапи: докомунікативний, комунікативний і післякомунікативний. Кожний з етапів містить перелік конкретних дій, які можна представити у вигляді таблиці

Докомунікативний	Комунікативний	Післякомунікативний
1. Визначення теми і мети виступу	Проголошення виступу	Аналіз виступу
2. Оцінка аудиторії і обстановки	Відповіді на питання, ведення полеміки	
3. Підбір матеріалу		
4. Вироблення тексту		
5. Репетиція		

Публічний виступ складається з трьох частин, кожна з яких має свою ціль:

Вступ – привернути увага та завоювати довіру;

Основна частина – розповісти про проблему та запропонувати рішення;

Кінцівка – підбивати підсумки та зроби заклик до дії.

Надаючи структури своєму виступу ви не лише робите вашу ідею доступнішою для розуміння вашими слухачами, але й полегшуєте завдання собі – вам легше буде виступати. Знання композиції публічного виступу дозволить вам швидко підготуватися.

Отож, якщо необхідно виступити, то зробіть кілька речей.

1. *Визначтеся з головною ідеєю вашого виступу.* Та наповніть основну частину ідеями, що розкривають обрану ідею.

2. *Продумайте вступ.* Якщо нічого не спадає на думку, то просто на початку свого виступу анонуйте про що врешті-решт ви будете розповідати. Або як варіант може бути історія, яка пов'язує вас та тему вашої презентації.

3. Для висновку виділіть в два-три речення сухий залишок того, про що ви розповідали. А після цього зробіть заклик до дії.

Щоб ваш виступ був успішним, дотримуйтесь наших порад:

1. Ретельно підготуйте матеріал

- виберіть ключові ідеї, виділіть основну мету вашого виступу, що саме ви хочете донести до аудиторії.

- досліджуйте тему, ознайомтесь із додатковими джерелами, щоб глибше зрозуміти тему. це допоможе вам відповідати на запитання.

структуруйте доповідь, використовуйте класичну структуру: *вступ*: представте себе та коротко окресліть тему; *основна частина*: викладіть аргументи, результати дослідження, приклади; *висновки*: підсумуйте сказане, вкажіть перспективи для подальших досліджень.

2. Підготуйте презентацію

- використовуйте візуальні матеріали: додайте до виступу слайди з графіками, діаграмами, таблицями або фотографіями. проте не перевантажуйте їх текстом – ключові тези мають бути короткими й зрозумілими.

- оформіть презентацію акуратно, використовуйте шрифти не менше 24 pt, вибирайте кольори, які легко читати, уникайте зайвих анімацій.

- додайте приклади, якщо можливо, покажіть реальні приклади, результати ваших експериментів чи практичних досліджень. Варто пам'ятати, що "живий" досвід завжди добре сприймається слухачами, він переконливий і йому вірять.

Ефективність роботи під час виступу з доповіддю великою мірою залежить від того, в якому вигляді подана інформація. Засоби наочного зображення підвищують ефективність виступу, полегшують розуміння, роблять виступ таким, що запам'ятовується.

Ефективність доповіді підвищується при виконанні таких вимог:

- слід використовувати для одного слайда не більше однієї ідеї: вона запам'ятовується краще, якщо буде розміщена окремо, ніж у групі з іншими;

- резюмуйте інформацію кількома фразами, потім – докладніше;

- використовуйте не більше як 6 слів у рядку і 6 рядків на одному слайді;

- графіка підсилює ефект, тому доповнюйте слайди фотографіями, графіками, дотримуючись при цьому єдиного формату слайдів;

- намагайтеся розміщувати інформацію в горизонтальному форматі;

- використовуйте товстий шрифт – різноманітність шрифтів призведе до труднощів під час читання вашого тексту. Використовуйте один тип шрифту на одному слайді і не більше двох для всієї доповіді;

- привертайте увагу гамою кольорів: підбирайте поєднані кольори;

- не використовуйте більше чотирьох різних кольорів.

3. Практикуйтесь

- репетируйте виступ, проговоріть свій текст вголос, стоячи перед дзеркалом або записуючи себе на відео. це допоможе виявити слабкі місця.

- дотримуйтесь регламенту, перевірте, скільки часу у вас займає виступ, і скоротіть матеріал, якщо потрібно.

- попросіть зворотний зв'язок, покажіть свою презентацію друзям, однокурсникам чи викладачам. Їхні коментарі допоможуть покращити виступ.

Враховувати час, який відведений на промову, теж важливо у процесі підготовки. Відомий такий вислів: «Якщо треба виступати 10 хв., то на підготовку потрібно тиждень. Якщо – одна година, тоді потрібно два дні. Якщо ж час виступу необмежений, його вже можна розпочати». Тобто, майстерності викласти основні ідеї за кілька хвилин потрібно вчитися. Також не варто забирати час інших, потрібно підготуватися так, щоб залишити час на запитання чи обговорення. Репетиція являє собою проголошення тексту думкою або вголос, краще перед дзеркалом. Треба знайти таку позу, у якій ви відчуваєте себе легко і зручно, і постаратися її запам'ятати; вивчити обличчя – розправити нахмурені брови, мімічні зморшки, що набігають на чоло; продумати жести, прийоми встановлення контакту. Досвід показує, що на кожную хвилину виступу приходиться 20 – 25 хвилин підготовки. Якщо виступ ретельний розроблено, то в момент зустрічі зі слухачами виступаючий буде триматися впевнено.

4. Готуйтеся до запитань

- продумайте можливі питання, які моменти вашої доповіді можуть викликати інтерес або сумніви. Підготуйте відповіді.

- вивчіть термінологію, уникайте надто складних термінів або будьте готові пояснити їх простими словами.

Виразність і дохідливість мови під час доповіді великою мірою залежить від темпу, гучності та інтонації. Спокійна, некваплива манера викладу завжди імponує слухачам. Доповідач повинен стежити за правильністю літературної вимови, вживати слова відповідно до їх змісту. Відповідати на запитання слід коротко, по суті, проявляти скромність в оцінці своїх наукових результатів, ви-тримку і тактовність навіть у випадку різних виступів опонентів. Самокритич-ність і поважне ставлення до

ділової товариської критики – важлива умова усунення недоліків у дослідженні.

5. Психологічна підготовка

- заспокойтеся, використовуйте дихальні вправи або коротку медитацію перед виступом.

- будьте впевнені, пам'ятайте, що аудиторія підтримує вас, ніхто не знає вашу тему краще, ніж ви.

- говоріть чітко, не поспішайте, контролюйте темп мовлення і робіть паузи після важливих моментів.

Розглядаючи психологічні аспекти підготовки до публічного виступу, варто наголосити на тих емоціях, які виникають у нас найперше. Оратора-початківця, який усвідомлює важливість слова та поважає аудиторію, охоплює хвилювання (або навіть страх) уже тоді, коли дізнається про майбутню промову. Інколи цей страх є перешкодою для реалізації планів, задумів, упровадження певної ідеї, здійснення мрії.

Є різноманітні причини виникнення стану схвильованості: побоювання забути текст, невпевненість у собі, своїй підготовленості, якості змісту промови, міркування про те, що подумають чи скажуть після виступу тощо.

Найкращий спосіб зменшити хвилювання – визнати його природним явищем. Хвилювання є нормальною реакцією організму на небезпеку, звичайне явище перед виступом для будь-якої відповідальної людини. На нашу думку, немає нічого гіршого, ніж байдужа людина. Викид адреналіну, по-суті, є допомогою в публічних виступах, а якщо постійно практикуватися, хвилювання поступово перетворюватиметься на збудження та задоволення.

Проте, під час підготовки до публічного виступу також обов'язково врахувати два взаємозалежні чинники – досвід і підготовку. При цьому, на

практиці доведено: якщо досвіду недостатньо, то його замінює належна підготовка, і навпаки.

Способи усунення надмірного хвилювання

Кожен доповідач самостійно визначає, який із психологічних прийомів для нього є найбільш дієвим, зокрема:

☺ сформувавши настанову на внутрішній спокій, позитивний публічний виступ;

☺ адекватно рефлексувати (часто люди оцінюють себе «нижче», ніж нас сприймають інші);

☺ «знизити» важливість виступу (не переоцінювати можливі наслідки своєї промови);

☺ візуалізація (позитивний і успішний образ) і афірмація (позитивні фрази, які ми говоримо перед виступом);

☺ завчити перших сім речень (варто лише почати говорити – хвилювання зникає);

☺ фізичні вправи (пройтися швидко, поплескати в долоні тощо);

☺ вправи для дихання (подихати повільно та глибоко тощо);

☺ вправи для голосу (проговорити всі голосні звуки тощо);

☺ «своя людина в залі» («обрати друзів» із слухачів, але не можна говорити для однієї людини і зосереджувати погляд лише на ній – «пастка однієї людини»);

☺ регулярна практика та позитивна самооцінка (наприклад: заборонити критикувати самого себе, намагатися сприймати себе позитивно; ризикувати, пробувати, а лише тоді критикувати свої дії) тощо.

6. На день виступу

☺ перевірте техніку, заздалегідь протестуйте ноутбук, проєктор, мікрофон та інші засоби.

☺ майте **план "Б"**, роздрукуйте текст доповіді або основні тези на випадок технічних проблем.

☺ зовнішній вигляд: одягніться охайно та професійно, це створює гарне перше враження.

7. Під час виступу

☺ встановіть контакт із аудиторією, подивіться на слухачів, усміхніться, це допоможе зняти напругу.

☺ не бійтеся помилок, якщо щось забули або сказали неправильно, спокійно виправтесь. Головне – впевненість.

☺ завершуйте сильно, наприкінці подякуйте аудиторії за увагу та запросіть до обговорення.

Навчальне видання

**О. С. Філоненко, Н. В. Білоусова,
А. А. Бобро, Т. В. Гордієнко**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
з організації та проведення
науково-дослідницької практики
(підготовка кваліфікаційної роботи)**

здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 013 Початкова освіта

Технічний редактор – І. П. Борис
Верстка та макетування – О. В. Борщ

Підписано до друку 12.02.25 р.
Гарнітура Computer Modern
Замовлення № 201

Формат 60x84/16
Обл.-вид. арк. 2,33
Ум. друк. арк. 4,41

Папір офсетний
Ел. вид-ння

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя.

м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3^А
(04631)7-19-72

E-mail: vidavn_ndu@ukr.net
www.ndu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.